

**РЪКОВОДСТВО ОТ БОН ЗА ДОСТЪПА ДО ГЕНЕТИЧНИ РЕСУРСИ
И ЧЕСТНОТО И РАВНОПОСТАВЕНО ПОДЕЛЯНЕ НА ПОЛЗИТЕ,
ПРОИЗТИЧАЩИ ОТ ИЗПОЛЗВАНЕТО ИМ**

I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

A. Основни характеристики

1. Това ръководство може да осигури информация, при разработването и подготовката на законодателни, административни или политически мерки във връзка с достъпа до и поделянето на ползите, в частност във връзка с разпоредбите по Членове 8(й), 10 (в), 15, 16 и 19; както и договори и други споразумения при взаимноизгодни условия за достъп и поделяне на ползите.
2. Никаква част от това ръководство не може да се интерпретира като промяна на правата и задълженията на страните членки по Конвенцията за биологичното разнообразие.
3. Никаква част от това ръководство няма за цел да замести съответното национално законодателство.
4. Никаква част от това ръководство не може да се интерпретира така, че да засегне суверенните права на Държавите върху техните природни ресурси;
5. Никаква част от това ръководство, включително използването на термини, като например "доставчик", "ползвател" и "заинтересована страна", не може да се интерпретира за да се делегират каквито и да е права върху генетични ресурси, извън вече осигурените в съответствие с Конвенцията;
6. Никаква част от това ръководство не може да се интерпретира за да се засегнат правата и задълженията, свързани с генетичните ресурси и произтичащи от взаимно съгласуваните условия, при които могат да се ползват ресурсите, добити в страната на произхода им.
7. Спазването на това ръководство е доброволно, а то е изготвено предвид гарантирането на:
 - a. Доброволността: идеята му е да ръководи както ползвателите, така и доставчиците на генетични ресурси на доброволна основа;
 - b. Лесното на ползването: Ръководството е просто, за да се увеличи максимално удобството и приспособимостта към широк спектър от приложения;
 - c. Практичността му: елементите, които се съдържат в Ръководството са практични и целят намаляването на цената на транзакциите;
 - d. Приемливостта му: Ръководството цели да спечели подкрепата на ползвателите и доставчиците;
 - e. Допълнителност: Ръководството и другите международни инструменти се подкрепят взаимно;
 - f. Еволюционен подход: целта е Ръководството да се преглежда и съответно да се редактира и подобрява, паралелно на натрупването на опит в достъпа и поделянето на ползите;
 - g. Гъвкавост: Ръководството трябва да е гъвкаво, за да е полезно за широк кръг от сектори, ползватели и национални особености и правни системи;

- h. Прозрачност: то цели да пропагандира прозрачност при договарянето и прилагането на споразуменията за достъпа и поделянето на ползите.

Б. Използване на терминология

8. В това Ръководство термините, се използват определени в Член 2 на Конвенцията. Те включват: биологично разнообразие, биологични ресурси, биотехнология, страна на произход на генетични ресурси, страна, осигуряваща генетични ресурси, *ex situ опазване*, *in situ опазване*, генетичен материал, генетични ресурси, и *in situ* условия.

В. Обхват

9. Всички генетични ресурси и свързаното с тях традиционно познание, нововъведенията и практиките, отразени от Конвенцията за биологичното разнообразие, както и ползите, произтичащи от комерсиалното или друго използване на такива ресурси, са предмет на обсъждане от Ръководството, с изключение на човешките генетични ресурси.

Г. Връзки със съответните международни режими

10. Ръководството трябва да се прилага по начин, който отговаря на и взаимно подкрепя работата на съответните международни споразумения и институции. Ръководството не накърнява разпоредбите във връзка с достъпа до и поделянето на ползите, включени в Международното споразумение на FAO за Растителните генетични ресурси за храните и селското стопанство. Освен това, се взема предвид работата на Световната организация за интелектуална собственост (WIPO) по проблеми, свързани с достъпа до и поделянето на ползите. Прилагането на Ръководството трябва да вземе предвид и съществуващото регионално законодателство, както и споразуменията във връзка с достъпа до и поделянето на ползите.

Д. Цели

11. Целите на Ръководството са следните:
 - a. Да допринесе за защитата и устойчивото ползване на биологично разнообразие;
 - b. Да осигури прозрачна рамка за улесняване на достъпа до генетични ресурси и осигури честното и равнопоставено поделяне на ползите за страните членки и заинтересовани страни;
 - c. Да осигури напътствие за страните членки при разработването на режими за достъп и поделянето на ползите;
 - d. Да осигури информация за практиките и подходите за споразуменията между заинтересованите страни (ползватели и доставчици) във връзка с достъпа до и поделянето на ползите;
 - e. Да осигури изграждане на капацитет, за да гарантира ефективни преговори и прилагане на споразумения за достъп и поделяне на ползите, в частност за развиващите се страни, и още по-точно за най-слабо развитите между тях и малките островни развиващи се държави;
 - f. Да пропагандира информираност относно прилагането на съответните клаузи от Конвенцията за биологичното разнообразие;
 - g. Да пропагандира адекватен и ефективен пренос на подходящи технологии, към страните членки – доставчици на ресурси, частност за развиващите се

страни, и още по-точно за най-слабо развитите между тях и малките островни развиващи се държави, както и за заинтересованите страни и аборигенните и местни общности;

- h. Да пропагандира осигуряването на необходимите финансови ресурси за страни – доставчици на ресурси, частност за развиващите се страни, и още по-точно за най-слабо развитите между тях и малките островни развиващи се държави, или страни с икономика в преход, за да допринесе за постигане на целите, описани по-горе;
 - i. Да укрепи механизма за обмен на информация, като средство за сътрудничество между страните членки при достъпа до и поделянето на ползите от генетичните ресурси;
 - j. Да допринесе за развитие от страните членки на такива механизми и режими за достъп до и поделяне на ползите, които вземат предвид запазването на традиционното познание, нововъведенията и практиките на аборигенните и местни общности, в съответствие с националните закони и съответните международни механизми;
 - k. Да допринесе за намаляване на бедността и да окаже подкрепа за осигуряване на храна за човечеството, за здравеопазването и културното единство, в частност за развиващите се страни, и още по-точно за най-слабо развитите между тях и малките островни развиващи се държави;
 - l. Да не се пречи на таксономичните научни изследвания, както са определени в Световната Таксономична инициатива, като доставчиците трябва да улесняват получаването на материали за системно използване, а ползвателите трябва да предоставят цялата информация, свързана с индивидите, получени по този начин.
12. Предвижда се Ръководството, да подпомага страните членки при разработването на цялостната стратегия за достъп до и поделяне на ползите, която може да бъде част от тяхната национална стратегия за биоразнообразие и план за действие, както и при определяне на стъпките, включени в процеса на получаване на достъп до генетични ресурси и поделяне на ползите.

II. РОЛИ И ОТГОВОРНОСТИ ПРИ ДОСТЪПА ДО И ПОДЕЛЯНЕТО НА ПОЛЗИТЕ СПОРЕД ЧЛЕН 15 НА КОНВЕНЦИЯТА ЗА БИОЛОГИЧНОТО РАЗНООБРАЗИЕ

A. Национално координационно звено

13. Всяка страна-членка трябва да определи едно национално координационно звено, отговорно за достъп до и поделяне на ползите, както и да предостави такава информация публично чрез Механизма за обмен на информация. Чрез Механизма за обмен на информация, Националното координационно звено трябва да информира кандидатите за достъп до генетични ресурси, за процедурите за придобиване при предварително информирано съгласие и взаимноизгодни условия, включващи подялба на ползите, както и за компетентните национални власти, съответните аборигенни и местни общности и свързаните заинтересовани страни.

Б. Компетентни национални власт(и)

14. Компетентните национални власти, когато такива са създадени, трябва да отговарят, в съответствие със съответните национално законодателство, административни или политически мерки, за предоставяне на достъп до и осигуряване на съвет за:
- a. Процеса на съгласуване;

- b. Изискванията за получаване на предварително информирано съгласие и договаряни на взаимноизгодни условия;
 - c. Мониторинг и оценка на споразуменията за достъп до и поделяне на ползите;
 - d. Приложение/налагане на споразуменията за достъп до и поделяне на ползите;
 - e. Обработка на заявленията и утвърждаване на споразуменията;
 - f. Защитата и устойчивото ползване на генетични ресурси, до които има достъп;
 - g. Механизмите за ефективното участие на различни заинтересовани страни, в частност на аборигенни и местни общности, в различните етапи на процеса на достъп до и поделяне на ползите, тогава когато е подходящо.
 - h. Механизмите за ефективното участие на аборигенни и местни общности, като се популяризира целта решенията и процесите да се поднасят на език, достъпен за съответните аборигенни и местни общности.
15. Компетентните национални власт(и), имащи законодателна власт да осигуряват предварително информирано съгласие, могат да делегират тази власт на други страни, когато това е подходящо.

В. Отговорности

16. Отчитайки факта, че страните членки и заинтересованите страни могат да бъдат както ползватели, така и доставчици, приложеният по-долу пропорционален списък на роли и отговорности осигурява основните елементи, според които да се работи:
- a. Договарящите се страни, които са страни на произход на генетични ресурси, или други страни, които са придобили генетични ресурси в съответствие с конвенцията, трябва да:
 - i. Бъдат насърчени да преразгледат своите политики, административни и законодателни мерки, за да гарантират тяхното пълно съответствие с Член 15 на Конвенцията;
 - ii. Бъдат насърчени да докладват, чрез Механизма за обмен на информация и други канали за докладване на Конвенцията, за осигуряването на достъпа до генетични ресурси;
 - iii. Търсят начини да гарантират, че ползване с търговска цел или каквото и да е друго ползване на генетични ресурси, няма да попречи на традиционното ползване на генетични ресурси;
 - iv. Гарантират, че ще изпълняват своите роли и отговорности по ясен, обективен и прозрачен начин;
 - v. Гарантират, че всички заинтересовани страни ще вземат предвид съображенията за последствията за околната среда при дейностите си във връзка с достъпа;
 - vi. Установят механизми, за да гарантират, че решенията им са достъпни за съответните аборигенни и местни общности, както и за съответните заинтересовани страни, в частност аборигенни и местни общности;

- vii. Подкрепят мерки, доколкото това е възможно, за да развият капацитета на аборигенни и местни общности за пълното представяне на техните интереси при преговорите;

b. При изпълнението на взаимно съгласуваните условия, ползвателите трябва да:

- i. Търсят информирано съгласие предхождащо достъпа до генетични ресурси, в съответствие с Член 15, Параграф 5, от Конвенцията;
- ii. Уважават обичаите, традициите, стойностите и обичайните практики на аборигенните и местни общности,
- iii. Отговарят на запитванията за информация, получени от аборигенни и местни общности;
- iv. Да използват генетични ресурси само за целите, съответстващи на условията и условностите, при които те са придобити;
- v. Гарантират, че използването на генетични ресурси за цели, различни от тези, за които те са придобити, ще става само след като се осигурят ново предварително информирано съгласие и взаимноизгодните условия;
- vi. Поддържат всички съответни данни относно генетичните ресурси, и в частност документални доказателства за предварително информираното съгласие, както и информацията относно произхода и използването на генетични ресурси и ползите, произтичащи от такова ползване;
- vii. Полагат всички, необходими усилия, за да осъществят ползването на генетичните ресурси в, и с участието на страната доставчик;
- viii. При доставяне на генетични ресурси за трети страни, да те зачитат всички условия и условности, относно членки придобития материал. Те трябва да предоставят на съответната трета страна всички съответни данни, свързани с придобиването, включващи предварително информирано съгласие и условия за ползване и протоколиране, както и да поддържат данни за доставянето им на трети страни. Приемат специални условия и условности, при взаимноизгодни условия, за да се улеснят таксономичните научни изследвания за нестопански цели;
- ix. Гарантират честното и равнопоставено поделение на ползите, включващи пренос на технологии за страните доставчици, в изпълнение на Член 16 от Конвенцията, произтичащи от търговското или друго ползване на генетични ресурси, в съответствие с взаимноизгодните условия, които те са установили с ангажираните аборигенни и местни общности или заинтересовани страни;

c. Доставчиците трябва да:

- i. Осигуряват генетични ресурси и/или традиционни познания, само когато са оторизирани да направят това;
- ii. Полага усилия да избягва налагането на произволни ограничения за достъпа до генетични ресурси.

- d. Страните, договарящите се с ползвателите на генетични ресурси, в рамките на юрисдикцията си, трябва да предприемат подходящи закони, административни или политически мерки в подкрепа на съответствието с предварително информираното съгласие на договарящата се страна, осигуряваща такива ресурси и при взаимноизгодните условия, при които е гарантиран достъп. Тези страни биха могли, между другото, да имат предвид следните мерки:
- i. Механизми за осигуряване на информация за своите задължения относно достъпа до генетични ресурси за потенциалните ползватели;
 - ii. Мерки в подкрепа на разкриване на генетичните ресурси в страната на произход, както и на традиционните познание, нововъведения и практики на аборигенни и местни общности при спазване на правата на интелектуална собственост;
 - iii. Мерки, насочени към предотвратяване на ползването на генетични ресурси, придобити без предварително информираното съгласие на Договарящата се страна, осигуряваща такива ресурси;
 - iv. Сътрудничество между договарящите се страни в отговор на предполагаемо нарушение на споразуменията за достъп до и поделяне на ползите;
 - v. Доброволни схеми за сертификация за институциите, по правило отстояващи достъпа до и поделянето на ползите;
 - vi. Мерки в противовес на практиките на нелоялна търговия;
 - vii. Други мерки, които насърчават ползвателите да се съобразяват с разпоредбите по описаната по-горе Точка 16 (b).

III. УЧАСТИЕ НА ЗАИНТЕРЕСОВАНИ СТРАНИ

17. Въвличането на съответните заинтересовани страни е жизненоважно, за да се осигури адекватното разработване и прилагане на споразуменията за достъпа до и поделянето на ползите. Поради разнообразието от заинтересовани страни, обаче, както и заради различията в интересите им, подходящото им въвличане може да бъде определено единствено по отделно за всеки случай.
18. Трябва да се проведат консултации със съответните заинтересовани страни техните мнения трябва да бъдат взети предвид на всеки етап от процеса, включващ:
- a. При определяне на достъпа, договарянето и прилагането на взаимноизгодните условия, както и при поделянето на ползите;
 - b. При разработването на Национални стратегии, политика или режими за достъп и поделяне на ползите.
19. За да се улесни въвличането на съответните заинтересовани страни, включващи аборигенни и местни общности, трябва да се създадат подходящи консултативни механизми, като например национални консултативни комитети, състоящи се от представители на съответните заинтересовани страни.
20. Въвличането на съответните заинтересовани страни трябва да се насърчава чрез:
- a. Осигуряване на информация, и по-специално научни и юридически съвети, за да могат те да участват ефективно;

- b. Осигуряване на подкрепа за изграждане на капацитет, за да могат те да бъдат активно ангажирани в различните етапи на договарянето на достъпа до и поделянето на ползите, като например подготовката и прилагането на взаимноизгодните условия и договорните споразумения.
21. Заинтересованите страни, ангажирани с достъпа до генетични ресурси и подялбата на ползите, могат да решат да търсят подкрепа на посредник или фасилитатор при договарянето на взаимноизгодните условия.

IV. ЕТАПИ НА ПРОЦЕСА НА ДОСТЪП И ПОДЕЛЯНЕ НА ПОЛЗИТЕ

A. Цялостна стратегия

22. Системите за достъп до и поделяне на ползите трябва да се основават върху цялостна стратегия за достъпа до и поделянето на ползите на ниво страна или регион. Тези стратегии за достъпа до и поделянето на ползите трябва да целят защитата и устойчивото ползване на биологично разнообразие, и биха могли да бъдат части от Национална стратегия за биоразнообразието и/ или План за действие и насърчават равнопоставеното поделяне на ползите.

B. Определяне на етапите

23. Етапите, включени в процеса на получаване на достъп до генетични ресурси и поделяне на ползите, включват дейности, предхождащи достъп, научни изследвания и развитие, свързано с генетичните ресурси, както и тяхното ползване с търговска цел и други ползвания, включващи подялба на ползите.

В. Предварително информирано съгласие

24. Както постулира Член 15 на Конвенцията за биологичното разнообразие, която признава суверенните права на държавите върху природните им ресурси, всяка от страните членки на Конвенцията ще положи усилия да създаде условия за улесняване на достъпа до генетични ресурси за природосъобразно ползване от други, договарящите се страни и честно и равнопоставено поделяне на ползите, произтичащи от това ползване. В съответствие с Член 15, Параграф 5, от Конвенцията за биологичното разнообразие, достъпа до генетични ресурси е предмет на предварително информирано съгласие от страна на договарящата се страна, осигуряваща такива ресурси, освен ако тази страна не е определила друго.
25. Въз основа на това, Ръководството има за цел да подпомогне страните членки, при установяване на система за предварително информирано съгласие, в съответствие с Член 15, Параграф 5, от Конвенцията.

1. Основни принципи на системата на предварително информирано съгласие

26. Основни принципи на системата на предварително информирано съгласие трябва да включват:
- a. Законова еднопосочност и яснота;
 - b. Достъпът до генетични ресурси трябва да бъде улеснен при минимална цена;
 - c. Ограниченията за достъпа до генетични ресурси трябва да са прозрачни, основани на законодателни принципи, и да не противоречат на целите на Конвенцията;

- d. Съгласието на съответните компетентните национални власт(и) в страната доставчик. Трябва да се постигне и съгласието на съответните заинтересовани страни, като например аборигенни и местни общности, в зависимост от условията и разпоредбите на националното законодателство.

2. Елементи на системата на предварително информирано съгласие

- 27. Елементите на системата на предварително информирано съгласие биха могли да включват:
 - a. Официално отдаване или осигуряване на доказателства от страна на компетентната власт(и) за предварително информирано съгласие;
 - b. Времеви рамки и крайни срокове;
 - c. Спецификация за ползването;
 - d. Процедури за получаване на предварително информирано съгласие;
 - e. Механизъм за консултации със съответните заинтересовани страни;
 - f. Процес

Официално отдаване или осигуряване на предварително информирано съгласие от страна на компетентната власт(и)

- 28. Трябва да се получи предварително информирано съгласие за достъп до *in situ* генетични ресурси от Договарящата се страна, осигуряваща такива ресурси, чрез нейните компетентни национални власт(и), освен ако тази страна не е определила нещо друго.
- 29. В съответствие с националното законодателство, предварително информирано съгласие може да се поиска от различни нива в Правителството. Затова, трябва да се специфицират изискванията за получаване на предварително информирано съгласие (национално/провинциално/локално) в страната доставчик.
- 30. Националните процедури трябва да улесняват въвличането на всички съответни заинтересовани страни, на ниво от общности до правителство, а основната им цел да бъде простотата и яснотата.
- 31. Отчитайки установените законови права на аборигенните и местни общности, свързани с генетични ресурси, до които се осигурява достъп или когато се осигурява достъп до традиционното познание, свързано с тези генетични ресурси, трябва да се получи предварително информираното съгласие на аборигенните и местни общности, както и съгласието и въвличането на притежателите на традиционно познание, нововъведения и практики, в съответствие с техните традиционни практики, националната политика за достъп и разпоредбите на националните закони.
- 32. За събиране *ex situ*, трябва да се получи предварително информирано съгласие от страна на компетентните национални власт(и) и/или от органа, управляващ *ex situ* събирането, съответно ангажирани.

Времеви рамки и крайни срокове

- 33. Предварително информирано съгласие трябва да се поиска предварително в достатъчно дълъг срок, така че да има смисъл както за тези, които търсят така и за тези, които дават достъпа. Решенията във връзка с молбите за достъп до генетични ресурси, трябва да се вземат в разумни времеви срокове.

Спецификация за ползването

34. Предварително информираното съгласие трябва да се основава на специфичното ползване, за които е получено съгласието. Доколкото предварително информирано съгласие може първоначално да се отнася към специфично ползване(ния), всяко промяна на ползването, включваща прехвърляне към трети страни, може да изисква ново искане за предварително информирано съгласие. Разрешените ползвания трябва да бъдат ясно указани, като следва да се изисква допълнително предварително информирано съгласие за промени или непредвидени ползвания. Трябва да се вземат предвид специфичните нужди от таксономични и систематични научни изследвания, както са определени от Глобалната таксономична инициатива.
35. Предварително информираното съгласие е свързано с изискването за взаимноизгодните условия.

Процедури за получаване на предварително информирано съгласие

36. Молбата за достъп, може да изисква предоставянето на следната информация, за да може компетентният орган да реши дали да предостави или да не предостави, достъп до даден генетичен ресурс. Този списък е примерен и следва да се адаптира в зависимост от националните условия:
- a. Юридическа личност и принадлежност на кандидата и/или събирача и лице за контакт, когато кандидатът е институция;
 - b. Тип и количество на генетичните ресурси, за които се иска достъп;
 - c. Начална дата и продължителност на дейността;
 - d. Географски обхват на територията;
 - e. Оценка за това как дейностите по достъпа, биха повлияли върху защитата и устойчивото ползване на биоразнообразието, за да се определи сравнителната цена и ползи от разрешаването на достъпа;
 - f. Точна информация относно планираното ползване (например: таксономично, събиране, научни изследвания, ползване с търговска цел);
 - g. Определяне на това, къде ще се извършват научните изследвания и развитието;
 - h. Информация за това, как ще се извършват научните изследвания и развитието;
 - i. Определяне на местните органи за сътрудничество при научни изследвания и развитие;
 - j. Възможно ангажиране на трети страни;
 - k. Цели на събирането, научните изследвания и очаквани резултати;
 - l. Видове/типове ползи, които биха могли да произтекат от получаване на достъпа до ресурса, включващи ползи от производните и продуктите, резултата от комерсиалното или друго използване на генетичния ресурс;
 - m. Определяне на ангажиментите по поделяне на ползите;
 - n. Бюджет;

о. Отношение към конфиденциалната информация.

37. Разрешаването на достъп до генетични ресурси не се отнася непременно до разрешаване на използване на свързаното с тях познание и обратното.

Процес

38. Заявленията за достъп до генетични ресурси чрез предварително информирано съгласие и решенията на компетентните орган(и) за даване или не на достъп до генетични ресурси, се документира в писмен вид.

39. Компетентните органи биха могли да разрешат достъпа, чрез издаване на разрешително или лиценз или следвайки съответни други процедури. За водене на регистър на всички издадени разрешителни или лицензи, може да се използва национална система за регистрация, основана на надлежно попълнени формуляри за кандидатстване.

40. Процедурите за получаване на разрешително/лиценз за достъп трябва да бъдат прозрачни и достъпни за всяка заинтересована страна.

Г. Взаимноизгодни условия

41. В съответствие с Член 15, Параграф 7, от Конвенцията за биологичното разнообразие, всяка Договорна страна ще "предприеме съответните закони, административни или политически мерки (...) с цел поделянето по справедлив и равнопоставен начин на резултатите от научни изследвания и развитие, както и на ползите, произтичащи от търговското или друго използване на генетични ресурси с Договарящата се страна, осигуряваща такива ресурси. Тази подялба ще следва взаимноизгодни условия". В този смисъл, ръководството трябва да подпомогне страните членки и заинтересовани страни при установяване на взаимноизгодни условия, за осигуряване на справедливото и равнопоставено разпределяне на ползите.

1. Основни изисквания за взаимноизгодни условия

42. При установяването на взаимноизгодни условия, трябва да се имат предвид следните принципи или основни изисквания:

a. Законова еднопосочност и яснота;

b. Намаляване до минимум на цената, например чрез:

i. Създаване и насърчаване на информираността на Правителството и съответните заинтересовани страни за изискванията за предварително информирано съгласие и договорни условия;

ii. Гарантиране на информираност относно съществуващите механизми за кандидатстване за достъп, влизане в споразумения и осигуряване на поделянето на ползите;

iii. Установяване на рамкови споразумения, според които може да се осъществява повторен достъп при ускорени процедури;

iv. Разработване на стандартизирани споразумения за пренос на материали, както и споразумения за поделяне на ползите за подобни ресурси и подобни ползвания (виж Приложение I, за възможните елементи на такова споразумение);

c. Включване на клаузи за задълженията на ползвателя и доставчика;

- d. Установяване на различни договорни споразумения за различните ресурси и за различните ползвания, както и създаване на моделни споразумения;
 - e. Различните ползвания могат да включват, *между другото* и такива с цел таксономия, събиране, научни изследвания, ползване с търговска цел;
 - f. Взаимноизгодните условия трябва да се договарят ефикасно и в рамките на разумен период от време;
 - g. Взаимноизгодните условия трябва да се установят под формата на писмено споразумение.
43. Като водещи параметри при договорните споразумения следва да се имат предвид следващите елементи. Тези елементите могат да се разглеждат и като основни изисквания за взаимноизгодните условия:
- a. Регулиране на ползването на ресурсите, за да се вземат предвид етичните съображения на конкретните страни членки и заинтересовани страни, в частност заинтересованите аборигенни и местни общности;
 - b. Приемане на законодателство за осигуряване на трайното обичайно ползване на генетичните ресурси и свързаното с тях познание;
 - c. Законодателните клаузи за ползването на правата на интелектуална собственост обхващат съвместни научни изследвания, задължения за прилагането на правата върху получените изобретения и за осигуряване на лицензи по взаимно съгласие;
 - d. Възможността за съвместна собственост върху правото на интелектуална собственост, според степента на приноса.

2. Примерен списък на типични взаимноизгодни условия

44. Следващото представлява един примерен списък на типичните взаимноизгодни условия:
- a. Типът и количество на генетичните ресурси, както и географската/екологична сфера на дейност;
 - b. Каквито и да е ограничения върху възможното използване на материала;
 - c. Признаване на суверенните права на страната на произход;
 - d. Изграждане на капацитет в различни сфери, които се определят чрез споразумението;
 - e. Клауза дали е възможно условията на споразумението да се предоговарят при определени условия (например при промяна на ползването);
 - f. Дали генетичните ресурси могат да се прехвърлят на трети страни и условията, които се налагат в такива случаи, напр. дали да се прехвърлят или не на трети страни генетични ресурси, без да се гарантира, че третите страни ще влязат в подобни споразумения, освен в случаите на таксономични и систематични научни изследвания, които не са свързани с ползване с търговска цел;
 - g. Доколко познанието, нововъведенията и практиките на аборигенните и местни общности са били уважени, запазени и поддържани, и дали обичайното ползване на биологичните ресурси в съответствие с традиционните практики е било запазено и насърчено;

- h. Отношение към конфиденциалната информация;
- i. Законодателни клаузи, свързани с поделянето на ползите, възникващи при ползването с търговска цел и други ползвания на генетични ресурси и техните производни и продукти .

3. Поделяне на ползите

45. Взаимноизгодни условия биха могли да обхващат условията, задълженията, процедурите, типовете, времевите рамки, разпределянето и механизмите за ползите, които следва да се разпределят. Те могат да варират в зависимост от това, какво се счита за честно и равнопоставено, в светлината на обстоятелствата.

Типове ползи

46. В Приложение II на това Ръководство са предложени примери за парични и непарични ползи.

Времеви рамки на ползите

47. Трябва да се имат предвид краткосрочни, средносрочни и дългосрочни ползи, включващи плащане на цялата сума, разплащане на етапи и плащане на авторски права. Времевата рамка за поделянето на ползите трябва да бъде ясно постановена. В допълнение трябва да се има предвид баланса между краткосрочни, средносрочни и дългосрочни ползи, поотделно за всеки отделен случай.

Разпределяни на ползите

48. В изпълнение на взаимноизгодните условия, установени следвайки предварително информираното съгласие, ползите трябва да се поделят справедливо и равнопоставено между всички, за които се счита, че са допринесли за управлението на ресурса, за научния и/или стопански процес. Последните могат да включват правителствени, неправителствени или академични институции, както и аборигенни и местни общности. Ползите трябва да се насочват по такъв начин, че да популяризират защитата и устойчивото ползване на биологичното разнообразие.

Механизми за поделяне на ползите

49. Механизмите за поделяне на ползите могат да се различават, в зависимост от типа на ползите, специфичните условия в страната и въввлечените заинтересовани страни. Механизмите за поделяне на ползите трябва да бъдат гъвкаво определени от партньорите, въввлечени в поделяне на ползите и ще се различават за всеки отделен случай.
50. Механизмите за поделяне на ползите трябва да включват пълното сътрудничество при научните изследвания и технологичното развитие, както и тези които са добити чрез търговски продукти, включително доверителни фондове, съвместни предприятия и лицензи при преференциални условия.

V. ДРУГИ УСЛОВИЯ

A. Стимули

51. Описаните мерки за стимулиране, са пример за мерки, които биха могли да се ползват при прилагането на Ръководството:

- a. Следва да се има предвид определянето и облекчаването или премахване на обратните стимули, които могат да служат като пречки за защитата и устойчивото ползване на биологичното разнообразие, чрез достъпа до и поделянето на ползите.
- b. За да се насърчи равнопоставеното и ефикасно разпределяне на ползите ще се вземе предвид ползването на добре разработени икономически и регулаторни инструменти, пряко или косвено свързани с достъпа до и поделянето на ползите;
- c. Ще се вземе предвид ползването на методи за оценка, като средство за информиране на ползвателите и доставчиците, въввлечени в достъпа до и поделянето на ползите;
- d. Ще се вземе предвид създаването и използването на пазари, като начин за ефикасно постигане на целите за защита и устойчиво ползване на биологичното разнообразие.

Б. Отговорност при прилагането на споразумения за достъп до и поделяне на ползите

- 52. Страните членки ще положат усилия за установяване на механизми за насърчаване на отговорност сред всички заинтересовани страни, въввлечени в споразумения за достъп и поделяне на ползите.
- 53. За да се насърчи отговорността, страните членки могат да предвидят установяване на механизми, относно:
 - a. Доклади; и
 - b. Предоставяне на информация.
- 54. Отделните събирачи или институции, от чието име се работи събирача, трябва да се държат отговорни и да се отчитат, по подходящ начин, за съответствието на работата на събирача с изискванията.

В. Национален мониторинг и доклади

- 55. В зависимост от условията за достъп до и поделянето на ползите, националният мониторинг би могъл да обхваща:
 - a. Дали ползването на генетични ресурси е в съответствие с условията за достъп до и поделянето на ползите;
 - b. Процеса на научни изследвания и развитие;
 - c. Приложението на правата на интелектуална собственост, във връзка с предоставения материал.
- 56. Въвличането на съответните заинтересовани страни, в частност, аборигенни и местни общности, в различните етапи от развитието и прилагането на споразуменията за достъп и поделяне на ползите, би могло да играе важна роля при мониторинга на съответствието.

Г. Средства за проверка

- 57. Биха могли да се създадат механизми за доброволна проверка на национално ниво, за да се гарантира съответствие с клаузите за достъпа до и поделянето на ползите на Конвенцията за биологичното разнообразие и националните законови инструменти в страната на произход, осигуряваща генетичните ресурси.

58. Една система за доброволна проверка може да служи и като средство за потвърждаване на прозрачността на процеса на достъпа до и поделянето на ползите. Такава система може да удостовери че клаузите за достъпа до и поделянето на ползите на Конвенцията за биологичното разнообразие са били спазени.

Д. Разрешаване на споровете

59. Доколкото повечето задължения, възникващи в следствие на взаимно съгласуваните споразумения ще бъдат между доставчиците и ползвателите споровете, възникнали при тези споразумения, трябва да се разрешават в съответствие със съответните договорни споразумения за достъпа до и поделянето на ползите, както и приложимите закони и процедури.
60. В случаите когато споразуменията за достъп до и поделяне на ползите, съответстващи на Конвенцията за биологичното разнообразие и националните законови инструменти в страна на произход на генетични ресурси не са били спазени, може да се предвиди налагането на санкции, като например глоби, постановени в договорните споразумения.

Е. Мерки за противодействие

61. Страните членки могат да предприемат, подходящите ефективни и пропорционални мерки във връзка с нарушенията на националните закони, административни или политически мерки в приложение на клаузите за достъпа до и поделянето на ползите на Конвенцията за биологичното разнообразие, включително и изискванията, свързани с предварително информираното съгласие и взаимноизгодни условия.

Приложение I

ВЪЗМОЖНИТЕ ЕЛЕМЕНТИ НА СПОРАЗУМЕНИЯТА ЗА ПРЕНОС НА МАТЕРИАЛИ

Споразуменията могат да включват клаузи за следните елементи:

А. Въвеждащи клаузи

1. Уводни препратки към Конвенцията за биологичното разнообразие
2. Законов статут на доставчика и ползвателя на генетични ресурси
3. Мандат и/или общи цели на доставчик и, когато е уместно на ползвателя на генетични ресурси

Б. Клаузи за достъпа до и поделянето на ползите

1. Описанието на генетичните ресурси е включено в споразуменията за пренос на материали, включително и придружаващата информация
2. Разрешените ползвания, като се имат предвид и потенциалните ползвания, на генетичните ресурси, техни производни или продукти от тях в рамките на споразумението за пренос на материали (напр. научни изследвания, размножаване, ползване с търговска цел)
3. Изявление, че всяка промяна на ползването ще изисква нови предварително информирани съгласие и споразумение преноса на материали
4. Дали могат да се търсят права на интелектуална собственост и ако е така, при какви условия
5. Условия на споразумения за поделяне на ползите, включително задължение за поделяне на парични и не-парични ползи
6. Доставчикът не предоставя гаранции за идентичност и/или качество на осигурявания материал
7. Дали е възможно да се прехвърлят генетичните ресурси и/или придружаващата информация на трети страни и ако е така, какви условия се прилагат
8. Дефиниции
9. Задължение за намаляване до минимум на въздействия върху околната среда от дейността по събирането

В. Законови клаузи

1. Задължение за спазване на споразумението за пренос на материали
2. Продължителност на споразумението
3. Предизвестие за прекратяване на споразумението
4. Фактът, че при определени условия, задълженията се запазват и след прекратяването на споразумението
5. Независимо влизане в сила на отделни клаузи от споразумението
6. Събития, ограничаващи отговорността на която и да е от страните (като например Божие дело, пожар, наводнение и други.)

7. Споразумения за решаване на спорове
8. Приписване или прехвърляне на права
9. Приписване или прехвърляне или изключване на правото да се претендира за каквито и де е права на собственост, включително и права на интелектуална собственост върху генетичните ресурси, получени чрез споразумението за пренос на материали
10. Право на законност
11. Клаузи за конфиденциалност
12. Гаранции

Приложение II

ПАРИЧНИ И НЕ ПАРИЧНИ ПОЛЗИ

1. Паричните ползи могат да включват, но не са ограничени до:

- a. Такси за достъп/такса на събран или придобит по друг начин образец;
- b. Плащане на цялата сума;
- c. Разплащане на етапи;
- d. Плащане на авторските права;
- e. Лицензионни такси, в случай на ползване с търговска цел;
- f. Специални такси, които се плащат на доверителни фондове, подкрепящи защитата и устойчивото ползване на биоразнообразието;
- g. Заплати и преференциални условия, когато са взаимно съгласувани;
- h. Финансиране на научни изследвания;
- i. Смесени дружества;
- j. Съвместна собственост върху съответните права на интелектуална собственост.

2. Не паричните ползи могат да включват, но не са ограничени до:

- a. Споделяне на резултатите от научни изследвания и развитието;
- b. Съдействие, сътрудничество и принос в програми за научен научни изследвания и развитие, в частност дейности по биотехнологични научни изследвания, когато е възможно в страната доставчик;
- c. Участие в създаването на продукти;
- d. Съдействие, сътрудничество и принос в програми за образование и обучение;
- e. Достъп до *ex situ* съоръжения за генетичните ресурси и до бази данни;
- f. Пренос на познание и технологии за доставчика на генетичните ресурси при честни и най-благоприятни условия, включително и при концесионни и преференциални условия, когато това е договорено, и в частност – познания и технологии, които оползотворяват генетични ресурси, включително биотехнология, или такива, които са от практическо значение за защитата и устойчивото ползване на биологичното разнообразие;
- g. Укрепване на капацитета за пренос на технологии към ползвателите, които са развиващи се страни членки, както и към страните членки, които са страни с икономики в преход, и развитие на технологиите в страната на произход, която осигурява генетични ресурси. Също така и улесняване на възможностите на аборигенните и местни общности да запазят и използват устойчиво своите генетични ресурси;
- h. Институционално изграждане на капацитет;
- i. Човешки и материални ресурси за укрепване на възможностите за администриране и налагане на предписанията за достъп;

- j. Обучение, свързано с генетичните ресурси с пълното участие на страните членки, осигуряващи ресурсите, и когато е възможно на територията на такива страни;
- k. Достъп до научна информация от практическо значение за защитата и устойчивото ползване на биологично разнообразие, включително биологични инвентаризации и таксономични изследвания;
- l. Принос за местната икономика;
- m. Научни изследвания, насочени към приоритетни нужди, като например здравеопазване и осигуряване на храна, вземайки предвид местното ползване на генетични ресурси в страните доставчици;
- n. Институционални и професионални взаимоотношения, които могат да се породят от достъпа до и поделянето на ползите споразумение и последващите съвместни дейности;
- o. Ползи при осигуряване на храна и средства за препитание;
- p. Социално признание;
- q. Съвместна собственост върху съответните права на интелектуална собственост.